Voorzitter,

Allereerst dank aan alle ambtenaren die hard hebben gewerkt aan deze bestuursrapportage en begroting.

Voor Sterk Westerkwartier zijn cijfers geen doel op zich. Ze zijn een middel om onze inwoners, ondernemers, boeren en dorpen sterker te maken. We beginnen daarom bij de woorden *Samen maken we Westerkwartier*. Dat gevoel hebben wij bij de coalitievorming onvoldoende ervaren. De oppositie mocht niet inhoudelijk bijdragen aan het coalitieakkoord. Een gemiste kans, ook voor ruim een derde van de kiezers. Samen besturen betekent luisteren wanneer er nog iets te kiezen valt. Dat geldt ook voor inwoners: participatie begint vóórdat besluiten zijn genomen.

Voorzitter, we behandelen een beleidsarme begroting. De coalitieambities moeten nog worden uitgewerkt, terwijl 2027 met € 2,7 miljoen uit de algemene reserve sluitend wordt gemaakt en vanaf 2028 forse tekorten worden geraamd. En daar maken wij ons zorgen over.

Rentmeesterschap is een begrip dat de ChristenUnie ongetwijfeld herkent. Voor ons betekent dat ook dat we volgende generaties niet opzadelen met de rekening van vandaag.
Wij verwachten bij de eerste begrotingswijziging niet alleen nieuwe ambities, maar ook een concreet plan om de structurele tekorten terug te dringen. Realistisch begroten blijft essentieel. Een financieel voordeel doordat een weg of fietspad niet wordt aangepakt, is voor inwoners geen voordeel.
Ook de BUIG roept vragen op. Waarom rekenen we op een voordeel van € 1,5 miljoen, terwijl het aantal uitkeringsgerechtigden stijgt?
En dan de jeugdzorg, met een tegenvaller van ongeveer € 5,5 miljoen. Kinderen en gezinnen moeten de zorg krijgen die zij nodig hebben. Maar hoe houden we deze zorg betaalbaar?
Een principieel beroep op het Rijk maakt onze rekening niet kleiner.

Voorzitter, voordat we inwoners confronteren met hogere lasten, moeten we kritisch naar onszelf kijken. De salariskosten stegen van € 35 miljoen in 2019 naar € 47,3 miljoen in 2025. Daar kwam ruim € 7 miljoen externe inhuur bij. Natuurlijk zijn lonen gestegen en taken veranderd. Maar waar kunnen we slimmer werken?
Digitalisering en AI bieden mogelijk kansen. Vele andere gemeenten, waaronder de gemeente Groningen hebben de ambitie hun personeelskosten flink terug te dringen. Waarom zouden wij dat niet doen? Een besparing van 5% op de personeelslasten zou rekenkundig bijna € 2,5 miljoen opleveren. Wij vragen het college te onderzoeken welke besparing realistisch en verantwoord is, zonder de dienstverlening te verslechteren. Welke voordelen van de herindeling zijn inmiddels gerealiseerd en waar liggen nog kansen?
Ook de verbouwing van het gemeentehuis verdient in dat licht een kritische blik.

En voorzitter, als ik door onze dorpen fiets of ondernemers en boeren bezoek, hoor ik vaak hetzelfde: mensen willen gehoord worden en ruimte krijgen om zelf iets te ondernemen.
De kracht van het Westerkwartier zit niet in het gemeentehuis, maar in onze samenleving.
Niet ieder probleem vraagt om nieuw beleid, een werkgroep of nóg een formulier.
Wat inwoners zelf kunnen, hoeven wij niet over te nemen. En waar ze hulp nodig hebben, moeten wij naast hen staan. Dat is voor ons dichtbij bestuur.

Juist partijen die opkomen voor onze inwoners, zoals PRO zouden zich moeten afvragen of iedere regel inwoners werkelijk helpt. Een sterke samenleving ontstaat niet doordat de overheid steeds meer overneemt. (M1)

En net als de ChristenUnie blijven wij van mening dat vier wethouders in deze financieel onzekere periode voldoende hadden kunnen zijn. Versobering geldt toch niet alleen voor onze inwoners? (M 2)

Voorzitter, we zien een lagere woningbouwambitie, terwijl het college vasthoudt aan de woondeal. Hoe verhouden die twee zich tot elkaar?
Voor ons blijft het uitgangspunt: bouwen voor onze eigen inwoners. Zodat jongeren kunnen blijven en ouderen kunnen doorstromen. Onze jeugd, onze toekomst, mag niet noodgedwongen vertrekken omdat hier geen woonruimte is. Maar bouwen vraagt niet alleen om ambitie, ook om minder belemmeringen. Is het college bereid te onderzoeken waar welstandstoetsing vereenvoudigd of afgeschaft kan worden om woningbouwprocedures te versnellen en kosten te besparen?

Ook bereikbaarheid vraagt aandacht. De rondweg Leek–Tolbert speelt al tientallen jaren en was voor VZ een belangrijk speerpunt. Toch is de keuze voor een voorkeurstracé opnieuw uitgesteld. Wanneer krijgt de raad eindelijk een concreet tijdpad voor besluitvorming?
Daarnaast vragen wij aandacht voor de fietsverbinding Leek–Marum–Drachten en vooral voor veilige fietspaden en schoolroutes. Verkeersveiligheid begint vóórdat het misgaat. (M3)

Het aantal jongeren onder de 27 jaar met een bijstandsuitkering steeg van 116 naar 124. Welke resultaten bereiken we met hun begeleiding naar onderwijs en werk?
Werken moet lonen! Niet alleen financieel, maar ook lichamelijk, mentaal en maatschappelijk. Werk biedt perspectief en eigenwaarde. Je doet mee!

Ook bij de jeugdzorg gaat het niet alleen om geld, maar vooral om resultaten. Helpen we gezinnen eerder en voorkomen we waar mogelijk zwaardere zorg? Noaberschap en preventie blijven hier essentieel voor ons.

Ondernemers en boeren verdienen ook ruimte. Welke stappen zet het college om vergunning-procedures eenvoudiger en sneller te maken? Zelfs het aanvragen van gevelreclame lijkt soms onnodig ingewikkeld. Ondernemersvriendelijkheid moet blijken uit de praktijk.

En duurzaamheid? Graag. Maar haalbaar, betaalbaar en samen met inwoners. Eerst isoleren, besparen en zonnepanelen op bestaande daken, voordat we kostbare landbouwgrond inzetten.

Nienoord is een belangrijke voorziening. Maar de recente extra financiële steun vraagt om duidelijke voorwaarden. Hoe voorkomen we dat we telkens incidenteel geld bijleggen zonder zicht op een structureel gezonde exploitatie? Daarbij kijken we ook naar de VVD, die financiële discipline hoog in het vaandel heeft staan. Dat onderschrijven wij. Laten we die discipline dan ook hier toepassen en financiële signalen tijdig serieus nemen.

Voorzitter, de komende jaren worden financieel niet eenvoudig. Juist daarom moeten we keuzes durven maken. Voor Sterk Westerkwartier blijven leefbare dorpen, betaalbaar wonen, veilige bereikbaarheid, kansen voor jongeren, goede zorg en ruimte voor ondernemers centraal staan. Maar bovenal willen wij een gemeente die zorgvuldig met gemeenschapsgeld omgaat en daadwerkelijk samenwerkt. Niet wanneer de keuzes al zijn gemaakt. Niet wanneer het plan al geschreven is. Maar juist daarvoor.

Ons motto is al jaren *Samen zijn wij Sterk Westerkwartier*. Het coalitieakkoord heet *Samen zijn wij Westerkwartier*. Laat dat meer zijn dan een zin op papier. Laten we bij iedere keuze voor onze 41 kernen één vraag stellen: Wordt onze inwoner hier daadwerkelijk beter van?

Want dáárvoor zitten wij hier.

Dank u wel.